

Elżbieta J. Siek*

ELASTYCZNOŚĆ RYNKÓW PRACY A BEZROBOCIE W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ W OKRESIE KRYZYSU

FLEXIBILITY OF THE LABOUR MARKETS AND UNEMPLOYMENT DURING THE CRISIS IN THE EUROPEAN UNION MEMBER STATES

Abstract

The goal of this paper is to compare the European Union member states regarding the flexibility of their labour markets and an essay to explain the meaning of the level of this flexibility in formation of changes that the labour market undergoes.

In the article an analysis and evaluation of the flexibility level of the labour markets in the EU member states, utilising the indexes of the Employment Protection Legislation (EPL), sub-indexes of the economic freedom that concern the employees rights (labour freedom) and indexes of fiscal charge. Subsequently the shaping of the GDP growth speed, unemployment rate and work efficiency in 2008-2011 (quarterly) was presented. Also the evaluation of the mutual relations between these variables was made. An article ends with proper conclusions.

Słowa kluczowe: rynek pracy, bezrobocie

Numer klasyfikacji JEL: J0

Wprowadzenie

Elastyczność rynku pracy oznacza szybkość, z jaką rynek pracy dostosowuje się do zmian zachodzących w gospodarce. Z. Wiśniewski wyróżnia przy tym elastyczność¹:

- w ujęciu makroekonomicznym – określaną jako sposób osiągnięcia równowagi na rynku pracy, która to równowaga może być naruszona występowaniem różnych wstrząsów popytowych, podażowych czy strukturalnych;

* dr, adiunkt w Katedrze Biznesu i Finansów Międzynarodowych, Wydział Ekonomiczny Politechniki Radomskiej im. Kazimierza Pułaskiego

¹ Wiśniewski (1999, s. 42).

- w ujęciu mikroekonomicznym – czyli zdolność do dostosowywania się przedsiębiorstw w zakresie polityki personalnej oraz zaspokajania potrzeb życiowych pracujących i poszukujących pracy.

Z elastycznością rynku pracy ściśle związany jest proces deregulacji rynku pracy oznaczający zwiększanie swobody podmiotów gospodarczych, zmniejszanie ingerencji państwa w zakresie zbiorowych stosunków pracy². Proces ten obejmuje m.in. system zabezpieczenia społecznego, regulacje w zakresie płacy minimalnej oraz uprawnienia związków zawodowych.

Na elastycznym rynku pracy:

- pracodawcy nie mają problemów ze zmianą wielkości i struktury zatrudnienia (zwłaszcza z jego redukcją);
- pracownicy nie mają problemów ze zmianą czy znalezieniem nowej pracy;
- płace dostosowują się do wydajności pracy;
- instytucje pośrednictwa pracy skutecznie pomagają osobom bezrobotnym w znalezieniu zatrudnienia.

Elastyczność rynku pracy ma duże znaczenie dla gospodarki oraz kształtowania się sytuacji na rynku pracy. Wysoka elastyczność rynku pracy pomaga w obniżaniu bezrobocia (zwłaszcza frykcyjnego i strukturalnego), umożliwia efektywne wykorzystanie siły roboczej, a także sprzyja przemianom strukturalnym w gospodarce. Należy jednak pamiętać, że wzrost elastyczności rynku pracy wywołuje także społeczne skutki, m.in. przejściowy wzrost bezrobocia w niektórych grupach zawodowych pracowników, osłabienie ochrony stosunku pracy, pogorszenie się sytuacji materialnej niektórych grup pracowniczych³.

W literaturze przedmiotu znaleźć można uzasadnienie następujących prawidłowości:

- im wyższy poziom elastyczności rynku pracy tym rynek bardziej konkurencyjny;
- im wyższy poziom elastyczności rynku pracy tym niższe bezrobocie w ujęciu długookresowym;
- im wyższa elastyczność rynku pracy tym mniejsze koszty związane z zaburzeniami funkcjonowania rynku pracy.

Pomiar elastyczności rynku pracy jest zagadnieniem dość trudnym, gdyż nie istnieje jedno obiektywne kryterium tego pomiaru. Możliwe jest jego dokonanie w sposób uproszczony, analizując m.in. zestawy różnorodnych mierników (np. indeksu EPL czy obciążenia podatkowego), a także współzależności wskaźników ogólnogospodarczych.

² Kryńska (2003) cyt. za: Boni red. (2004, s. 7).

³ Kwiatkowski (2002, s. 293-294).

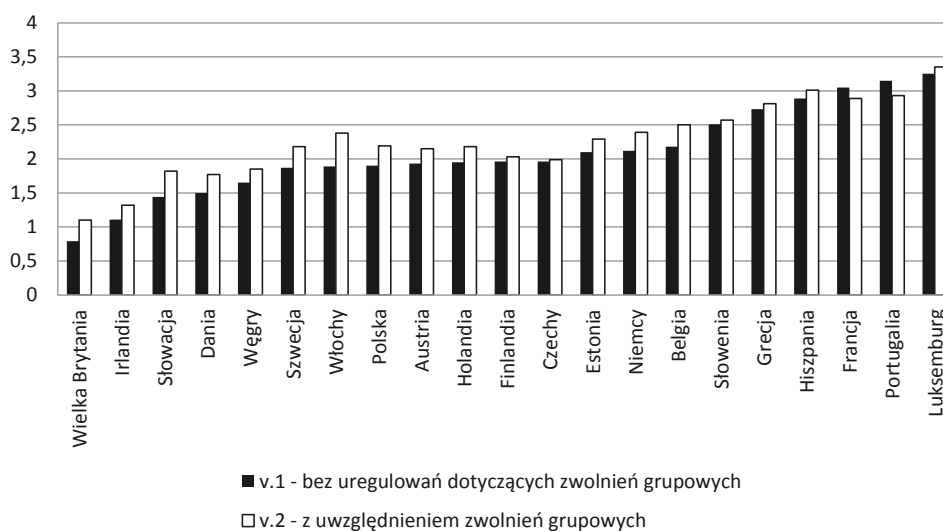
1. Elastyczność rynku pracy w krajach Unii Europejskiej(II⁰)

Jedną z miar poziomu elastyczności rynku pracy jest indeks (wskaźnik) prawnej ochrony zatrudnienia EPL. Jest to miara skonstruowana przez ekspertów OECD, w której uwzględnia się stopień prawnych regulacji rynku pracy. Ochrona zatrudnienia odnosi się zarówno do przepisów dotyczących zatrudniania, jak i zwalniania pracowników. Wskaźnik EPL uwzględnia 18 subindeksów, które ujmują się w trzech obszarach:

- ochrona zatrudnienia pracowników zatrudnianych na podstawie umów regularnych;
- uregulowania dotyczące okresowych form zatrudnienia;
- szczególne wymagania dotyczące zwolnień grupowych⁴.

Wartość wskaźnika EPL waha się od 0 do 6, przy czym im wyższa wartość indeksu tym mniejszy stopień elastyczności rynku pracy i zarazem wyższy stopień interwencji państwa.

Rysunek 1. Kształtowanie się indeksu EPL w krajach Unii Europejskiej* w 2008 r.
(v.1 – bez uregulowań dotyczących zwolnień grupowych,
v.2 – z uwzględnieniem zwolnień grupowych)

* bez Bułgarii, Cypru, Litwy, Łotwy, Malty i Rumunii – ze względu na brak odpowiednich danych
Źródło: OECD Database, www.oecd.org/employment/database [dostęp 08.06.2012].

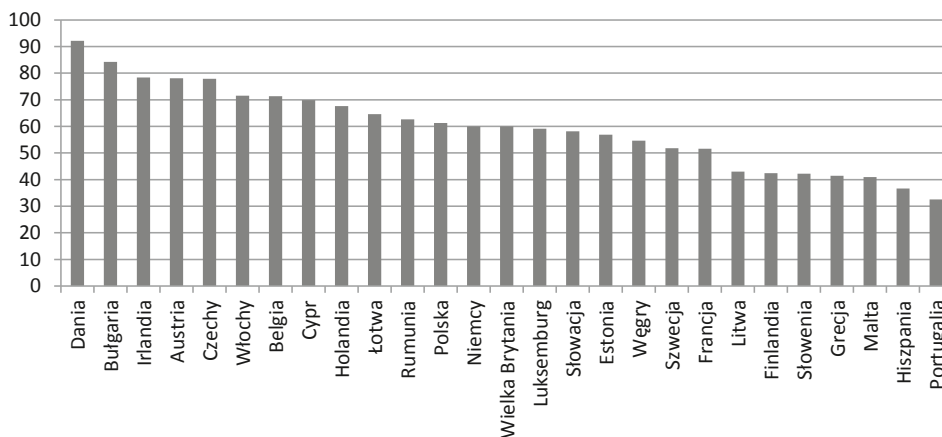
⁴ Na temat metodologii konstrukcji wskaźnika EPL zob. OECD (2004, s. 106).

Zgodnie z metodologią przyjętą przez ekspertów OECD rynki pracy w krajach Unii Europejskiej są rynkami mocno usztywnionymi, zwłaszcza przy uwzględnieniu regulacji dotyczących zwolnień grupowych. Najmniejszym stopniem interwencjonizmu państwa w funkcjonowanie rynku pracy charakteryzowały się Wielka Brytania, Irlandia, Słowacja oraz Dania (wartość wskaźnika EPL v.1 nie przekroczyła 1,5). Natomiast za najbardziej sztywne uznano rynki pracy w Grecji, Hiszpanii, Francji, Portugalii oraz Luksemburgu, w których wskaźnik EPL v.1 kształtował się powyżej 2,5.

Aspekty sprawnego funkcjonowania rynku pracy uwzględniają również eksperci Banku Światowego przy sporządzaniu corocznych raportów Doing Business. W odpowiednich analizach wykorzystują oni subindeks wskaźnika swobody ekonomicznej dotyczącego rynku pracy wskazującego na możliwości współpracy pracowników i pracodawców bez interwencji rządowej. Wskaźnik ten dostarcza informacji o minimalnym wynagrodzeniu, ograniczaniu produkcji, czasie pracy. Oblicza się go jako średnią równo ważoną 4 komponentów: minimalnego wynagrodzenia, sztywności godzin pracy, trudności i kosztów zwolnienia pracowników⁵.

Według raportu Doing Business 2012 jako najbardziej elastyczne rynki pracy, a tym samym najbardziej konkurencyjne spośród wszystkich krajów Unii Europejskiej uznano rynki pracy w Danii, Bułgarii, Irlandii, Austrii i w Czechach. Z kolei na dość odległych miejscach i tym samym o bardzo dużej interwencji państwa uplasowały się rynki pracy Litwy, Finlandii, Słowenii, Grecji, Malty, Hiszpanii oraz Portugalii.

Rysunek 2. Kształtowanie się subindeksu wolności gospodarczej dotyczącego rynku pracy według raportu Doing Business 2012 w krajach Unii Europejskiej*

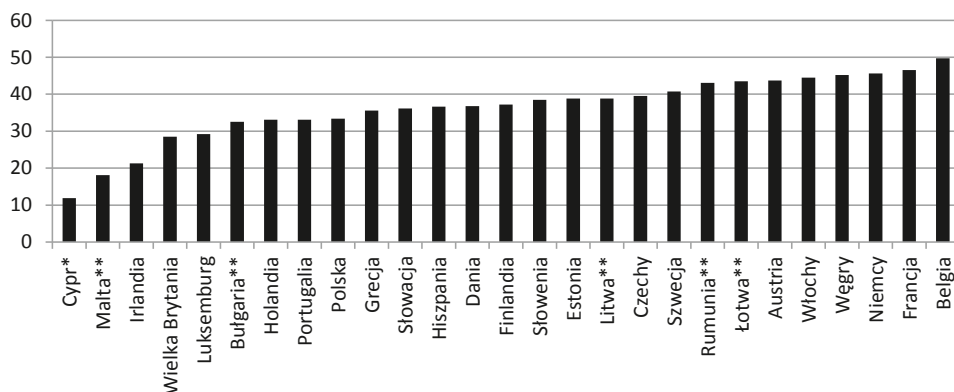
* wartość wskaźnika waha się w granicach od 0 do 100, im większa wartość wskaźnika tym rynek bardziej elastyczny i bardziej konkurencyjny

Źródło: Heritage Foundation, www.heritage.org/index [dostęp 08.06.2012].

⁵ Więcej na temat metodologii zob. www.donigbusienss.org/MethodologySurveys/EmploringWorkers.aspx

Istotny wpływ na zmiany poziomu zatrudnienia, a tym samym czynnikiem determinującym poziom konkurencyjności przedsiębiorstw oraz całych gospodarek, mają koszty pracy. Przy czym nie chodzi tylko o samo kształtowanie się wynagrodzeń, ale także o wszelkie obciążenia. Jednym ze wskaźników oceniających jest tzw. klin podatkowy, uwzględniający udział podatków oraz innych obciążeń w całkowitych kosztach pracy. Kształtowanie się klina podatkowego w krajach UE w 2011 r. przedstawiono na rys. 3. Porównując te informacje z danymi rys. 1 i 2, nie dziwi fakt takiej klasyfikacji krajów w zestawieniach pod względem poziomu elastyczności rynku pracy.

Rysunek 3. Kształtowanie się wskaźnika obciążenia podatkowego w krajach Unii Europejskiej w 2011 (w %)

Obejmuje zarówno obciążenia pracodawców, jak i pracowników; * Dane za 2007 r., ** Dane za 2010 r.
Źródło: dane Eurostat <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> [dostęp 9.06.2012]

Pośród wszystkich krajów UE najmniejsze obciążenia podatkowe występowały jak dotychczas na Cyprze i Malcie, w Irlandii, w Wielkiej Brytanii i w Luksemburgu. Nie przekraczały one 30% całkowitych kosztów pracy. Najwyższe natomiast obciążenia były na Węgrzech, w Niemczech, we Francji oraz w Belgii (pow. 45%), a także w Szwecji, w Rumunii, w Austrii, na Łotwie i we Włoszech (pow. 40%).

Warto również dodać, że w krajach UE wartość klina podatkowego ulegała zmianie w czasie. W okresie 2005-2011 zmniejszono obciążenia w Holandii (o ok. 8 pkt. proc.), Szwecji (o ok. 6 pkt. proc.), Bułgarii, Litwie oraz w Polsce (o ok. 4 pkt. proc.), zwiększono je natomiast we Francji (o ok. 5 pkt. proc.) oraz we Włoszech, Łotwie, Węgrzech, Słowacji i Słowenii (o ok. 2 pkt. proc.).

2. PKB i stopa bezrobocia w krajach UE w latach 2008-2011

Istotny wpływ na wielkość zapotrzebowania na podstawowe czynniki wytwórcze, w tym m.in. na pracę, wywierają poziom i tempo wzrostu PKB oraz ogólna koniunktura gospodarcza. Wielkość popytu na pracę ma istotne znaczenie przy kształtowaniu się podstawowych kategorii makroekonomicznych charakteryzujących rynek pracy, w tym m.in. na kształtowanie się stopy bezrobocia.

Współczesny kryzys gospodarczy, zapoczątkowany w Stanach Zjednoczonych, bardzo szybko z sektora finansowego przeniknął do sfery realnej gospodarek wielu krajów, w tym także krajów Unii Europejskiej. Pierwsze oznaki tego kryzysu, przejawiające się w słabnącej dynamice wzrostu PKB zaobserwowano już w drugiej połowie 2007 r. Każdy następny kwartał niósł za sobą pogarszające się wskaźniki, co szczególnie obserwowano na przełomie 2008 i 2009 r. Sytuacja powoli zaczęła się stabilizować pod koniec 2009 r., zaś w 2010 i 2011 r. już tylko kilka krajów w poszczególnych kwartałach odnotowywało spadek PKB.

Tabela 1. Kształtowanie się tempa wzrostu PKB w krajach Unii Europejskiej w latach 2008-2011 (w %)

Wyszczególnienie	2008				2009				2010				2011			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Austria	1,2	0,1	-1,2	-1,8	-1,7	-0,8	0,7	1,0	0,0	0,7	1,5	1,1	0,8	0,5	0,2	-0,1
Belgia	0,8	0,4	-0,6	-2,0	-1,8	0,2	1,1	0,6	0,1	1,1	0,4	0,5	0,9	0,3	-0,1	-0,1
Bułgaria	1,5	1,4	1,4	0,4	-6,3	0,0	0,3	-3,1	1,2	1,5	0,8	0,4	0,5	0,5	0,2	0,3
Cypr	0,9	0,8	0,4	0,1	-0,9	-1,5	-0,6	-0,1	1,3	0,1	0,8	0,3	0,2	0,0	-0,8	-0,1
Czechy	0,5	1,0	0,1	-1,6	-3,3	-1,1	0,4	0,9	0,7	1,0	0,7	0,6	0,5	0,3	-0,1	-0,1
Dania	-1,4	1,5	-1,8	-2,4	-2,2	-1,9	-0,1	0,3	0,3	1,1	1,3	-0,6	0,3	0,4	-0,1	-0,1
Estonia	-1,9	0,9	-1,0	-8,4	-4,9	-4,0	-1,3	1,4	-0,3	2,7	1,1	2,5	2,8	1,6	0,9	-0,2
Finlandia	-0,5	0,1	-0,3	-2,5	-6,3	-1,1	1,5	-0,4	0,8	3,3	-0,3	1,9	0,3	-0,1	1,1	0,1
Francja	0,3	-0,7	-0,3	-1,4	-1,6	0,1	0,3	0,6	0,1	0,5	0,4	0,4	0,9	0,0	0,3	0,2
Grecja	0,1	0,5	0,3	-0,8	-1,1	-1,0	-0,6	0,7	-1,9	-1,3	-1,6	-2,8	0,2	b.d.	b.d.	b.d.
Hiszpania	0,5	0,0	-0,8	-1,1	-1,6	-1,0	-0,3	-0,1	0,2	0,3	0,1	0,2	0,4	0,2	0,0	-0,3
Holandia	0,5	-0,4	0,0	-1,1	-2,2	-1,2	0,8	0,5	0,5	0,5	0,2	0,8	0,7	0,2	-0,4	-0,6
Irlandia	-2,4	-2,2	0,0	-3,5	-2,9	-0,8	-0,5	-1,0	1,3	-0,7	0,5	-1,0	1,1	1,1	-1,1	-0,2
Litwa	0,3	0,2	-1,0	-0,6	-13,5	-0,6	0,3	-0,8	0,5	0,6	1,0	2,2	1,4	1,7	1,3	1,0
Luksemburg	0,8	0,3	-1,2	-4,2	-1,0	-2,1	2,2	-0,5	1,2	1,5	-0,2	1,3	0,2	-0,6	1,0	0,2
Łotwa	-0,7	-0,1	-6,1	-1,8	-9,6	-1,2	-6,8	1,2	1,1	0,1	0,8	1,1	1,1	2,0	1,5	1,1
Malta	1,5	1,6	0,5	-1,5	-3,6	1,0	0,9	1,4	-0,3	0,2	0,6	1,8	0,1	0,4	0,1	-0,6
Niemcy	1,1	-0,4	-0,4	-2,2	-4,0	0,3	0,8	0,7	0,5	1,9	0,8	0,5	1,3	0,3	0,6	-0,2

Wyszczególnienie	2008				2009				2010				2011			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Polska	1,4	0,7	0,8	-0,4	0,4	0,6	0,4	1,5	0,7	1,0	1,4	0,9	1,0	1,2	1,0	1,1
Portugalia	0,0	-0,2	-0,5	-1,1	-2,3	0,3	0,6	-0,1	0,9	0,3	0,2	-0,4	-0,7	-0,3	-0,6	-1,3
Rumunia	3,2	0,9	-0,1	-1,8	-2,9	-1,6	-0,9	-0,6	-0,7	0,4	-0,8	0,9	1,1	0,2	1,1	-0,2
Słowacja	-2,4	1,2	1,3	1,1	-8,4	1,3	1,3	1,4	0,8	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9
Słowenia	1,6	0,9	0,4	-3,8	-5,5	-0,6	0,3	-0,1	0,2	1,1	0,4	0,7	-0,3	-0,1	-0,4	-0,7
Szwecja	-1,2	-0,1	0,0	-3,9	-2,5	0,2	0,1	0,9	2,3	2,0	1,3	2,0	0,4	1,1	0,9	-1,1
Węgry	1,4	-0,2	-1,0	-2,1	-3,3	-1,2	-0,9	0,2	1,1	0,4	0,7	0,2	0,7	0,1	0,4	0,3
Wielka Brytania	0,0	-1,3	-2,0	-2,3	-1,6	-0,2	0,2	0,7	0,4	1,1	0,7	-0,5	0,2	-0,1	0,6	-0,3
Włochy	0,5	-0,6	-1,1	-1,8	-3,5	-0,2	0,4	-0,2	1,1	0,5	0,4	0,2	0,1	0,3	-0,2	-0,7

b.d. – brak danych

Źródło: dane Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> [dostęp 9.06.2012].

Recesję odczuwano we wszystkich krajach Unii Europejskiej. Najbardziej dotkliwie jednak w krajach nadbałtyckich, skandynawskich, a także Irlandii, Węgrzech, Rumunii, Bułgarii, Włoszech, Słowacji i Grecji. To załamanie gospodarcze odsłoniło inne bardzo istotne problemy krajów UE, m.in. problemy w sferze finansów publicznych (wzrost deficytów budżetowych oraz zadłużenia publicznego) oraz niedoskonałości funkcjonowania rynków pracy.

W pierwszych latach XXI w. z najwyższym poziomem bezrobocia borykały się kraje Europy Środkowej i Wschodniej, w tym m.in. Polska i Słowacja (w 2002 r. stopa bezrobocia w tych krajach wynosiła ok. 20%, podczas gdy w tym samym roku w Holandii ok. 3%, w Irlandii i Wielkiej Brytanii ok. 5%). Z biegiem czasu jednak wysokie bezrobocie w tych krajach udało się zredukować (do ok. 14% w 2006 r.)

Podczas kryzysu w 2008 r., a nawet na początku 2009 r., w wielu krajach UE zastosowano „strategię przeczekań” trudnego okresu, mając nadzieję, że ta niekorzystna sytuacja szybko się zmieni. Jednak przedłużająca się recesja niejako „zmusiła” pracodawców do redukcji zatrudnienia. Każdy kolejny kwartał przynosił wzrost stopy bezrobocia, w niektórych krajach przyjmowała ona wręcz wartości „rekordowe” porównując okres co najmniej 20 ostatnich lat.

Tabela 2. Kształtowanie się stopy bezrobocia w krajach Unii Europejskiej w latach 2008-2011 (w %)

Wyszczególnienie	2008				2009				2010				2011			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Austria	4,2	3,4	3,7	4,0	4,7	4,7	5,1	4,7	4,7	4,4	4,4	4,1	4,6	4,1	3,7	4,3
Belgia	7,1	6,3	7,7	6,8	7,9	7,5	8,2	8,1	8,6	8,1	8,7	7,9	7,2	6,6	7,8	7,1
Bułgaria	6,5	5,8	5,1	5,0	6,4	6,3	6,7	7,9	10,2	10,0	9,5	11,2	12,0	11,2	10,2	11,4

Wyszczególnienie	2008				2009				2010				2011			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Cypr	4,6	3,2	3,6	3,4	4,6	5,2	5,5	6,0	7,3	6,4	5,8	5,4	7,4	7,2	7,7	8,9
Czechy	4,7	4,2	4,3	4,4	5,8	6,3	7,3	7,3	8,1	7,1	7,1	6,9	7,2	6,7	6,6	6,4
Dania	3,6	3,1	3,4	3,6	5,3	5,9	6,2	6,6	7,8	7,5	7,3	7,3	8,1	7,3	7,5	7,4
Estonia	4,2	4,0	6,2	7,6	11,4	13,5	14,6	15,5	19,8	18,6	15,5	13,6	14,4	13,3	10,9	11,4
Finlandia	6,6	7,3	5,6	6,0	7,6	9,6	7,5	8,2	9,3	9,6	7,3	7,4	8,6	8,8	6,8	6,9
Francja	7,4	7,0	7,2	7,9	8,9	8,8	9,0	9,8	9,8	9,0	9,2	9,5	9,6	8,8	9,1	9,7
Grecja	8,3	7,2	7,2	8,0	9,4	8,9	9,3	10,3	11,7	11,9	12,4	14,2	15,9	16,4	17,8	20,7
Hiszpania	9,6	10,4	11,3	13,9	17,4	17,9	17,9	18,8	20,1	20,1	19,8	20,3	21,3	20,9	21,5	22,9
Holandia	3,1	2,8	2,5	2,6	3,2	3,3	3,5	3,8	4,8	4,5	4,3	4,2	4,6	4,2	4,2	4,8
Irlandia	4,6	5,3	6,8	7,5	10,2	12,0	12,7	12,4	12,9	13,7	13,9	14,1	14,1	14,4	14,9	14,3
Litwa	4,9	4,5	6,0	7,9	11,9	13,6	13,8	15,6	18,1	18,3	17,8	17,1	17,2	15,6	14,8	13,9
Luksemburg	4,3	5,0	5,5	5,4	5,8	5,1	4,4	5,3	4,9	4,1	3,9	4,5	5,2	5,4	4,4	4,7
Łotwa	6,5	6,3	7,2	9,9	13,9	16,7	18,4	19,7	20,5	19,4	17,9	16,9	16,6	16,2	14,4	14,3
Malta	6,1	5,9	5,9	6,3	6,4	7,1	6,8	7,4	7,2	6,8	6,8	6,9	6,4	6,7	6,2	6,6
Niemcy	8,2	7,8	7,1	7,0	8,1	7,8	7,9	7,3	8,0	7,0	6,7	6,5	6,7	5,9	5,8	5,4
Polska	8,1	7,1	6,6	6,7	8,3	7,9	8,1	8,5	10,6	9,5	9,2	9,3	10,1	9,5	9,4	9,8
Portugalia	7,7	7,4	7,8	7,9	9,0	9,2	10,0	10,3	10,8	10,8	11,1	11,3	12,6	12,3	12,6	14,2
Rumunia	6,3	5,6	5,4	5,8	6,9	6,3	6,8	7,5	8,1	6,8	6,9	7,3	7,6	7,2	7,2	7,7
Słowacja	10,5	10,0	8,9	8,6	10,4	11,3	12,5	13,9	15,2	14,4	14,1	13,9	13,9	13,2	13,1	14,0
Słowenia	5,1	4,1	4,1	4,3	5,3	5,6	6,2	6,4	7,1	7,1	7,1	7,8	8,5	7,7	7,9	8,7
Szwecja	6,3	6,8	5,7	6,2	7,9	9,2	8,1	8,3	9,2	9,3	7,8	7,4	8,1	8,3	6,8	6,9
Węgry	8,0	7,6	7,7	8,0	9,7	9,6	10,3	10,5	11,8	11,1	10,9	10,8	11,6	10,8	10,7	10,7
Wielka Brytania	5,1	5,2	6,1	6,2	7,0	7,6	8,0	7,6	8,0	7,7	7,9	7,7	7,7	7,8	8,4	8,2
Włochy	7,1	6,8	6,1	7,1	8,0	7,4	7,3	8,6	9,1	8,4	7,6	8,7	8,6	7,8	7,7	9,6

Źródło: dane Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> [dostęp 9.06.2012].

Najwyższy wzrost stopy bezrobocia w okresie 2008-2011 odnotowano w Hiszpanii, Irlandii i Grecji oraz w krajach nadbałtyckich. Na koniec 2011 r. w Grecji i Hiszpanii stopa bezrobocia przekroczyła 20%. W krajach nadbałtyckich natomiast oscylowała wokół tego poziomu na początku 2010 r., po czym systematycznie zmniejszała się.

Niewielkie zmiany w kształtowaniu się stopy bezrobocia obserwowano natomiast w Austrii, Belgii, Francji, Holandii, Luksemburgu, Niemczech czy Rumunii. W okresie 2008-2011 odpowiednie wskaźniki zmieniały się w dość niewielkim stopniu.

Przeprowadzone dotychczas badania dowodzą jednoznacznie⁶, że istnieje pozytywna korelacja między tempem wzrostu PKB a zmianami w zatrudnieniu,

⁶ Por. m.in. Walterskirshen (1999), Czyżewski (2001, 2002), Seyfried (2005).

